

**Načela suočavanja
sa prošlošću**

Načela suočavanja sa prošlošću u kontekstu Kosova

Predgovor: Načela suočavanja sa prošlošću je građanska inicijativa koju promoviše skup organizacija civilnog društva i ljudi koji se bave datom temom. Ova grupa je pokrenula zajedničku inicijativu da utvrdi i usvoji set načela koji će informisati i uputiti političke i javne aktere o tome kako da se angažuju kada se radi o žrtvama, preživelim, bolnoj prošlosti i istorijskim narativima. Cilj inicijative je da spreči štetne diskurse i akcije u vezi sa nasleđem sukoba, i koja će služiti kao referentni dokument prema svakome ko prekrši njegova načela kako bi se pozvao na moralnu odgovornost.

Preambula

Oslanjajući se na decenije rada, i na osnovu naše etičke, ljudske i profesionalne odgovornosti da se promoviše konstruktivan, obziran i kritički pristup prošlosti koji pomaže postizanju isceljenja, mira i pomirenja;

Odlučni da zaštitimo dostojanstvo svih žrtava i preživelih naše bolne prošlosti i da u svakom trenutku delujemo u njihovom najboljem interesu;

Zabrinuti zbog (namernog ili nenamernog) neprikladnog tretiranja svih žrtava i preživelih, i zloupotrebe i pogrešne interpretacije prošlosti; i uzimajući u obzir potencijal za sukob koji se dodatno može podstaknuti pristrasnim izjavama i akcijama političkih i javnih aktera;

Svesni štetnog i negativnog uticaja ovakvih izjava na žrtve, preživеле i celokupni proces suočavanja sa prošlošću na Kosovu;

Naglašavajući potrebu za referentnim okvirom za „suočavanje sa prošlošću“ koji bi trebalo da koriste politički i javni akteri:

MI

Obavezujemo se da primenimo ova načela i poštujemo vrednosti i osećanja koja ova načela otelotvoruju kako bi osigurali da se ne nanosi šteta žrtvama i preživelim i kako bi naše akcije u oblasti suočavanja sa prošlošću doprinele procesu isceljenja i pomirenja;

Pozivamo političke i javne aktere da poštuju ova načela i da poštuju vrednosti koje data načela zastupaju; a to činimo u očekivanju da se žrtvama i preživelim ne nanosi šteta kao i da sprečimo dominaciju jednostranih narativa;

Ohrabrujemo političke i javne aktere da deluju sa dužnom pažnjom, profesionalizmom i transparentnošću u svojim diskursima i akcijama vezanim za suočavanje sa prošlošću.

Načela suočavanja sa prošlošću u kontekstu Kosova

1) Žrtve i preživeli oružanog sukoba moraju biti tretirani sa integritetom i dostojanstvom

Društvo mora da prizna patnju žrtava i da ih tretira sa poštovanjem i dostojanstvom. Treba se suprotstaviti i usprotiviti štetnoj stigmi i predrasudama na svim nivoima. Ovo je u suštini podržavanje žrtava i njihove reintegracije u društvo. Društvo na Kosovu mora jednako da tretira žene, muškarce i decu koji su žrtve konflikta. Kroz njihovo uključivanje u društvo, njihova iskustva bivaju priznata i poštovana.

2) Žrtve i preživeli bi trebalo da budu u centru javnog diskursa svih aktivnosti koje se vezuju sa suočavanjem sa prošlošću

Sve aktivnosti o suočavanju sa prošlošću, formalne i neformalne, ne bi trebalo samo da uključuju žrtve i preživele, nego bi trebalo da ih stave u centar procesa. Doprinos žrtava i preživelih i njihovo osnaživanje su ključni u aktivnostima koje se vežu za suočavanje sa prošlošću. Bez njihovog učešća, procesi suočavanja sa prošlošću ne mogu biti potpuno uspešni.

3) Identitet žrtava i preživelih, kao i članova njihovih porodica se mora zaštititi

Osiguravati da se žrtve i preživeli efektivno štite od stigme, zastrašivanja i pritisaka kojima mogu biti izloženi. Ne treba javno objavljivati identitet žrtava i preživelih, kao i članova njihovih porodica, osim ukoliko oni nisu saglasni. Njihova privatnost mora potpuno biti zaštićena i poštovana na svaki mogući način.

4) Svi treba da promovišu jednakost, inkluziju i pomirenje

Inkluzija žrtava i preživelih se često zasniva na polu, starosti, etničkoj ili rasnoj pripadnosti. Kako bi se postiglo pomirenje, društvo na Kosovu treba da stvori zajedničku osnovu za pojedince da pokažu uzajamno priznanje, poštovanje i prihvatanje, kao i da budu osetljivi na potrebe i interese druge strane.

5) Rodno zasnovan pristup bi trebalo biti deo svih procesa suočavanja sa prošlošću

Rodno zasnovan pristup bi se trebalo utemeljiti u sve inicijative o suočavanju sa prošlošću. Oni kojima je mandat i misija da rade sa i/ili za žene i muškarce koji su pretrpeli rodno zasnovano nasilje ili seksualno nasilje tokom konflikta na Kosovu moraju da imaju za cilj da poboljšaju njihov život i dobrobit. Stigmi ka preživelim seksualnog nasilja u konfliktu se mora suprotstaviti svim dostupnim sredstvima.

6) Osobe osuđene i/ili optužene za ratne zločine vezanih za konflikt ne smeju da drže javne položaje ili da budu tretirane kao nacionalni heroji

Pravo na garanciju neponavljanja, kao četvrti stub suočavanja sa prošlošću kaže da oni koji su osuđeni za zločine vezane za konflikt ne smeju imati bilo kakvu institucionalnu funkciju, niti da imaju pristup poverljivim informacijama o državi i javnoj bezbednosti. Tretiranje osuđenih ratnih zločinaca kao heroja narušava dostojanstvo žrtava i preživelih. Pored toga, veličanje i/ili zadržavanje osuđenih lica za zločine vezane za konflikt na javnim pozicijama ozbiljno narušava proces vraćanja poverenja građana u institucije, posebno za zajednice žrtava. Dugoročno, veličanje osuđenih osoba za ratne zločine bi iskrivilo istorijski narativ za buduće generacije.

Načela suočavanja sa prošlošću u kontekstu Kosova

7) Krivična dela i ratni zločini se ne smeju pripisivati kolektivno

Krivična dela i ratni zločini se ne smeju pripisivati kolektivno grupi ili etničkoj zajednici, nego su pojedinci ti koji moraju biti odgovorni za svoje zločine tokom konflikta. Iako je važno boriti se protiv nekažnjivosti i zalagati se za pravdu žrtvama kroz sudske procese kako bi pojedinci bili odgovorni za počinjene zločine, neprihvatljivo je da se okrive delovi ili cele etničke grupe ili zajednice za ove zločine. Krivična odgovornost se snosi isključivo na pojedinačnoj osnovi, i kao takva, samo se pojedinci mogu tužiti. Kolektivno pripisivanje ratnih zločina grupi ili etničkoj zajednici će sprečiti proces uspostavljanja pravde za žrtve i ometaće proces pomirenja. Odgovornost se ne može tražiti od cele nacije ako je njena vlada naredila državnim ili nedržavnim akterima da počine ratne zločine protiv nenaoružanih civila.

8) Javni diskurs u suočavanju sa prošlošću mora da se zasniva na dokazima

Javni diskurs koji se koristi u kontekstu suočavanja sa prošlošću mora biti zasnovan isključivo na dokazima i koristiti proverene informacije. Bilo kakvi pogrešni navodi, pretpostavke ili lažne vesti mogu opasno da podrivaju napore da se uspostavi tačno razumevanje onoga šta se događalo u prošlosti. Ovo bi moglo da dovede do pogrešnih predstavljanja prošlosti, negiranja zločina i neosnovanih optužbi. To će takođe povećati napetosti i negativna osećanja među pripadnicima jedne ili druge zajednice. Zbog toga, informacije koje se odnose na sukob, a posebno o žrtvama i šteti, moraju biti proverene pre širenja u javnosti.

9) Treba se usprotiviti govoru mržnje na svim nivoima

Govor mržnje predstavlja pretnju po ljudska prava, demokratske vrednosti, društvenu stabilnost i mir. Zbog toga, treba mu se usprotiviti na svim nivoima. Suprotstavljanje govoru mržnje ne znači biti protiv slobode govora. Umesto toga, ćutanje može ukazivati na ravnodušnost prema bahatosti i netoleranciji. Govor mržnje može eskalirati u nešto opasnije, posebno podsticanje na diskriminaciju, neprijateljstvo i nasilje, što je zabranjeno prema domaćem i međunarodnom pravu.

10) Identitet svedoka se mora zaštititi

Kosovsko društvo mora da bude veoma oprezno na opasnost otkrivanja identiteta svedoka koji daju iskaze u vezi sa ratnim zločinima. Zaštitne mere (afirmativne i zakonske) moraju da imaju za cilj da ograniče izloženost svedoka pretnjama i moraju da pruže odgovarajući odgovor na spoljne pretnje.

 @dwpkosovo

 @dwpkosovo

 @dwpkosovo

 dwpkosovo